

imajo posledično drugačne karakteristike zaradi razloga samega namena nastanka, to je praktične uporabe za potrebe učenja in poučevanja. V arhivu samostana je shranjenih le malo tovrstnih slovničnih besedil, saj je bila večina rokopisov iz obdobja najbogatejše produkcije prepisovanja slovničnih del, 8. in 9. stoletja, uničena ob napadu na samostan s strani Saracenov leta 884. Ob proučevanju redkih ohranjenih primerkov smo opazovali predvsem specifične razvoja beneventane v zgodnjem obdobju, indice o utilitarni naravi rokopisov (didaskalije prepisovalcev in uporabnikov, lakune v organizaciji strani, namenjene poznejšemu dopolnjevanju ...) ter individualne napake oziroma popravke vsebinske plati besedila s strani prepisovalcev.

Z naslednjim predavateljem, dr. Sebastianom Gentile, raziskovalcem iz Firenc, in njegovim predavanjem *Humanistic and Renaissance Manuscripts* smo se posvetili ne le nekoliko mlajši produkciji samostanskega skriptorija, temveč tudi rokopisom, ki niso nastali v samostanu in so vanj prišli kot darila za posamezne brate, opate ali celotno skupnost. Predavatelj se je osredotočil na genezo humanistike v odnosu do karolinške minuskule in odstopu od tedaj uveljavljene gotice ter izpostavil dve ključni osebnosti, Poggia Bracciolinija in Niccolòja Niccolija iz Salutatijeva kroga. Dalje smo se posvetili vprašanju avtografije humanističnih piscev ter se seznanili s pristopi, s katerimi lahko posamezen nepodpisani rokopis pripišemo določenemu avtorju na podlagi analize pisave.

Zadnji sklop predavanj je bil posvečen liturgičnim besedilom. Dr. Roberta Casavecchia nam je v svojem predavanju z naslovom *Text and Liturgy* predstavila homiljarje, hranjene v samostanskem arhivu. Skozi raznolike primerke smo si ogledali razvoj notranje strukture različnih tipov homiljarjev in spoznali njihove posebnosti, ki nam lahko veliko povedo o spremembah v liturgiji skozi stoletja. Prav tako nam nudijo informacije o naročniški politiki ter samostanski skupnosti, ki jih je uporabljala. Zadnje predavanje z naslovom *Music and Liturgy*, ki ga je pripravil prof. Nicola Tangari, je smiselno dopolnilo uvid v liturgično prakso samostana.

Predavanja kot celota so tako predstavljala zaokrožen vpogled v delovanje samostanske skupnosti, skriptorija in razvoj posameznih pisav s posebnim ozirom na beneventano. Edina pomanjkljivost, na katero želim opozoriti, je kratko trajanje izobraževanja – izvedba poletne šole je odvisna od sodelovanja samostana in posledično je časovno omejena na en delovni teden. Kljub temu je treba poudariti, da je izvedba povsem upravičila visoka pričakovanja. Kratek potek izobraževanja so predavatelji poskušali uravnovesiti z zgoščenim programom in izčrpnimi predavanji ter veliko količino praktičnega dela na rokopisih. Ravno slednji vidik predstavlja največjo prednost te poletne šole: izkustveno učenje kot najboljši način za poglobitev znanja paleografske in kodikološke analize listin in rokopisov.

Ana Jenko Kovačič

Letna konferenca Društva madžarskih arhivistov – *Magyar Levéltárosok Egyesületének vándorgyűlése* Miskolc, od 10. do 12. 7. 2017

Letošnja konferenca Društva madžarskih arhivistov se je odvijala med 10. in 12. julijem na Univerzi Miskolc (*Miskolci Egyetem*), prvič pod vodstvom novega predsednika društva, dr. Istvána Kenyeresa. Njegovemu pozdravnemu nagovoru so sledili pozdravi predstavnice za kulturne zadeve na Ministrstvu za človeške vire, predstavnika mestne občine Miskolc ter namestnika rektorja za mednarodne in znanstvene zadeve Univerze Miskolc. Podelili so še arhivska

priznanja in nagrade, poimenovani po Klári Dóka, bivši arhivistki, zaposleni v Madžarskem državnem arhivu v Budimpešti.

Glavna tema plenarnega zasedanja je bila *Arhivi v službi družbe*. Predavatelji, ki so prihajali iz knjižnic, muzejev, arhivov, univerz in civilnih organizacij, so predstavili delovanje teh ustanov v službi človeka, njihovo pomembnost in medsebojno delovanje ipd. Predsednik arhivskega društva je poudaril, da so na konferenci prvič prisotni vsi trije predsedniki društev, torej arhivskega, knjižničarskega in muzejskega. Zvrstila so se zanimiva predavanja: *Knjižnice v službi družbe*, *Muzeji v spreminjajočem svetu*, *Sodelovanje med civilnimi organizacijami in arhivi*, *Arhivi in družbeni izzivi 21. stoletja*, *Novi izzivi: sprememba pri visokošolskem izobraževanju arhivistov*, *Življenjski model poklica arhivist*. Ker se nihče od predavateljev ni držal časovnih okvirov, je zmanjkalo časa za debato. Ta bi verjetno bila zanimiva, predvsem zaradi uvedbe t. i. življenjskega modela arhivista. Gre pravzaprav za sistem napredovanja v nazive, ki ga v slovenski arhivistiki že poznamo. Na Madžarskem tega še ni; do sedaj se je lahko napredovalo le v en naziv – višji arhivist, ki bi ga lahko prevedli tudi v arhivski svetovalec. Po pogovoru z nekaterimi starejšimi kolegi se je zdelo, da se ti preveč ne ubadajo s tem novim sistemom, saj so že dosegli najvišji plačni razred in naziv. Poudarjeno pa je bilo tudi, da se ne ve, kdaj in ali bo ta model sploh sprejet na pristojnem ministrstvu.

Drugi dan dopoldne smo lahko udeleženci konference prisostvovali referatom in okroglim mizam na sedmih različnih sekcijah:

- na mednarodni sekciji so predstavniki tujih arhivov predstavili novosti v arhivih posameznih držav;
- na sekciji za posredovanje virov so predstavili arhivske vire o reformaciji od 16. st. do današnjih dni, raziskovanja v teh fondih in rezultate raziskovanj¹ (teme referatov: *Arhivski viri o reformaciji v fondih Madžarskega državnega arhiva*, *Raziskovanja o reformaciji in zgodovini cerkva v evangeličanskih in kalvinskih arhivih*, *Skriti viri – možnosti raziskovanja v evangeličanskih zbirkah*, *Protestantske cerkvene občine in reformacija v arhivskih zbirkah Madžarskega radia*);
- na sekciji za informatiko so predstavili nove e-baze v arhivih, nove projekte (teme referatov: *Stare naloge – nove rešitve*, *Nova organizacija pri poslovanju s strankami*, *Vsebinske in oblikovne zahteve pri prevzemanju e-gradiva*, *Aktualen položaj projekta Arca*, *Predstavitev podatkovne baze Vojaki v gulagih*, *Splošni model elektronskega arhiviranja*);
- na sekciji za materialno varstvo so spregovorili o arhivskih skladiščih in restavraciji arhivskega gradiva (teme referatov: *Selitev arhiva na Ulico Andrása Hessa*, *Nova arhivska zgradba in restavratorska delavnica v Novem Sadu*, *Konzervacija in restavracija zemljevidov*, *Izkušnje pri restavraciji arhivskega gradiva, poškodovanega od ognja*);
- na sekciji za izobraževanje in zgodovinsko znanost so predstavili arhivsko gradivo o gastronomiji in študentske menze v preteklosti (teme referatov: *»Brez soli še noben kuhar ni skuhal dobre jedi«*, *Ustanovitev Mense Medica na budimpeški univerzi*, *Mensa Academica na Univerzi Franca Jožefa v Szegedu*, *Zlata doba madžarskega visokošolskega izobraževanja*, *Delovanje sekcije za izobraževanje in zgodovinsko znanost*);
- na sekciji za arhivsko pedagogiko so arhivi predstavili svoje izkušnje, projekte pri obisku šolskih skupin (teme referatov: *Slike iz pedagoškega*

¹ Letos v Evropi obeležujemo 500 let reformacije, ki je Madžarsko zelo zaznamovala. Na Madžarskem so ta dogodek obeležili v vseh arhivih; izdali so več publikacij, izvedli tekmovanje osnovnošolcev in srednješolcev (nagrada je izlet v Wittenberg), pripravili so več predavanj in razstav na to temo. Projekt je podpiralo Ministrstvo za človeške vire; minister je bil v preteklosti reformatorski duhovnik.

programa v Madžarskem državnem arhivu, Otroška univerza ali pedagoške delavnice na Tehniški univerzi v Budimpešti, Arhivske delavnice v Arhivu županije Zala, Dijaki v arhivu – izkušnje v Nadškofijskem arhivu Kalocsa, Problemi pri metodologiji arhivskih delavnic, Igrajmo se arhivista – razvoj arhivskih kompetenc v Arhivu Železne županije);

- na sekciji za gospodarstvo, ki se je udeležujejo predvsem tajnice, računovodje, vodje gospodarskih zadev v arhivih, pa so predstavili novosti v finančni zakonodaji, računovodstvu, knjigovodstvu in izkušnje pri revizijah, izvedenih v letu 2016.

Popoldne sta bili na programu dve strokovni ekskurziji; ena v Sárospatak, druga v naselje Sátoraljaújhely. Večina udeležencev je obiskala Sárospatak. Naselje je na Madžarskem znano kot center družine Rákóczi in njihovega boja proti Habsburžanom med letoma 1703 in 1711. Zaradi nesoglasij znotraj Madžarske in neugodnih razmer v Evropi je osamosvojitvena vojna propadla, Franc II. Rákóczi pa je bil prisiljen emigrirati. Velja za narodnega heroja; leta 2015 je madžarski Državni zbor dan njegovega rojstva, 27. marec, razglasil za spominski dan, upodobljen pa je tudi na bankovcu za 500 forintov. Družina je posedovala grad iz srede 16. stoletja, ki je danes skupaj s t. i. rdečim stolpom renoviran. Razstavljenih je veliko originalnih dokumentov in pohištva tudi iz 16. in 17. stoletja. Mesto se ponaša tudi z eno od najstarejših šol na Madžarskem; v duhu reformacije je bil leta 1531 ustanovljen kalvinski kolegij. Za kolegij je skrbela in ga podpirala tudi družina Rákóczi. Kolegij deluje še danes; v njem so dijaški dom, osnovna šola in gimnazija.

Zadnji dan konference je bilo na vrsti plenarno zasedanje pod naslovom *Arhivi in gastronomija – arhivski viri o zgodovini gastronomije*. Zvrstilo se je šest predavanj: *Prehranjevalne navade na madžarskih dvorih v zgodnjem novem veku, Arhivski viri o zgodovini zgradb za varjenje piva, Kopalna kultura v Balatonfüredu v 19. stoletju, Zgodovina krčem in gostiln na železniških postajah, Arhivski viri za zgodovino kavarn, Arhivski viri za razstavo To je pivo!*

Če je prejšnja leta organiziralo konferenco arhivsko društvo skupaj z arhivom iz mesta, kjer je potekala konferenca, je bil tokrat edini organizator društvo. Morda ima to neke prednosti, vendar pa tudi slabosti, kar se je letos še posebej pokazalo. Namreč, društvo je vse organiziralo iz Budimpešte iz Mestnega arhiva, od koder prihaja tudi novi predsednik. Vsi dogovori so bili sklenjeni po telefonu in elektronski pošti, zaradi česar je večkrat prišlo do težav, zmede, vidna je bila slabša organizacija konference v primerjavi s preteklimi leti, ko je bilo vse organizirano na zelo visoki ravni. Madžarski arhivisti so bili zelo kritični, zato verjamem, da bodo prihodnje leto, ko naj bi bila konferenca nekje v osrednjem delu Madžarske, ubrali drugačno pot.

Gordana Šovegeš Lipovšek